

MĚSTSKÝ HŘBITOV | TOWN CEMETERY

MĚSTO HRANICE

Vznik hřbitova Místem posledního odpočinku obyvatel Hranic býval po staletí starý farní kostel sv. Jana Křtitele (na dnešním Školním náměstí) a okolní hřbitov. Pohřbívání zde definitivně skončilo se zrušením kostela v 18. století, ale už na počátku 17. století se větší část pohřbů uskutečňovala na „novém krchově“, z něhož se postupně stal současný městský hřbitov [1]. Roku 1869 byla kolem hřbitova vystavěna současná ohradní zeď z vápencových kvádrů.

Cesta s rakví Pohřební průvody se zesnulým byly po staletí vypravovány z farního kostela ulicí Farní, Černoťínskou (dnes Svatoplukovou) a Na Dlážce (dnes Komenského), která získala svůj název podle dláždění, jež mělo usnadnit právě cestu pohřebních průvodů. Na křižovatce s ulicí Krchovskou (dnes Hřbitovní) se průvod setkával s tematicky laděnou sochou Panny Marie Bolestné z roku 1731, která truchlící provázela pohledem až na hřbitov.

Vojenský hřbitov Roku 1914 byl za městským hřbitovem zřízen vojenský hřbitov pro oběti 1. světové války, tedy vojáky zemřelé v hranické rezervní vojenské nemocnici. Zde byl 12. srpna 1915 odhalen památník se sochou lva [4]. Svůj věčný odpočinek zde našlo na 1500 vojáků mnoha národností [5]. Když byl vojenský hřbitov roku 1937 připojen k městskému hřbitovu, byly ostatky vojáků přesunuty do vybudovaného mauzolea, na něž byla socha lva přemístěna. Působivý projekt mauzolea vytvořil mjr. Ladislav Procházka, k rekonstrukci budovy došlo v letech 2006–2007 [3].

Památky hřbitova Hlavní kříž hřbitova (dnes torzo) byl pořízen roku 1791, jeho autor František Gallaš (1723–1795) byl pak pod křížem na vlastní přání pohřben [2]. Starý dřevěný kříž před vstupní branou hřbitova byl roku 1889 nahrazen kamenným. Na hřbitově zcela chybějí hrobky v podobě kaplí, také zvláštní hřbitovní kaple na hřbitově nikdy neexistovala. U smuteční obřadní síně na severní straně se nachází socha sv. Jana Nepomuckého z roku 1716, je dí-

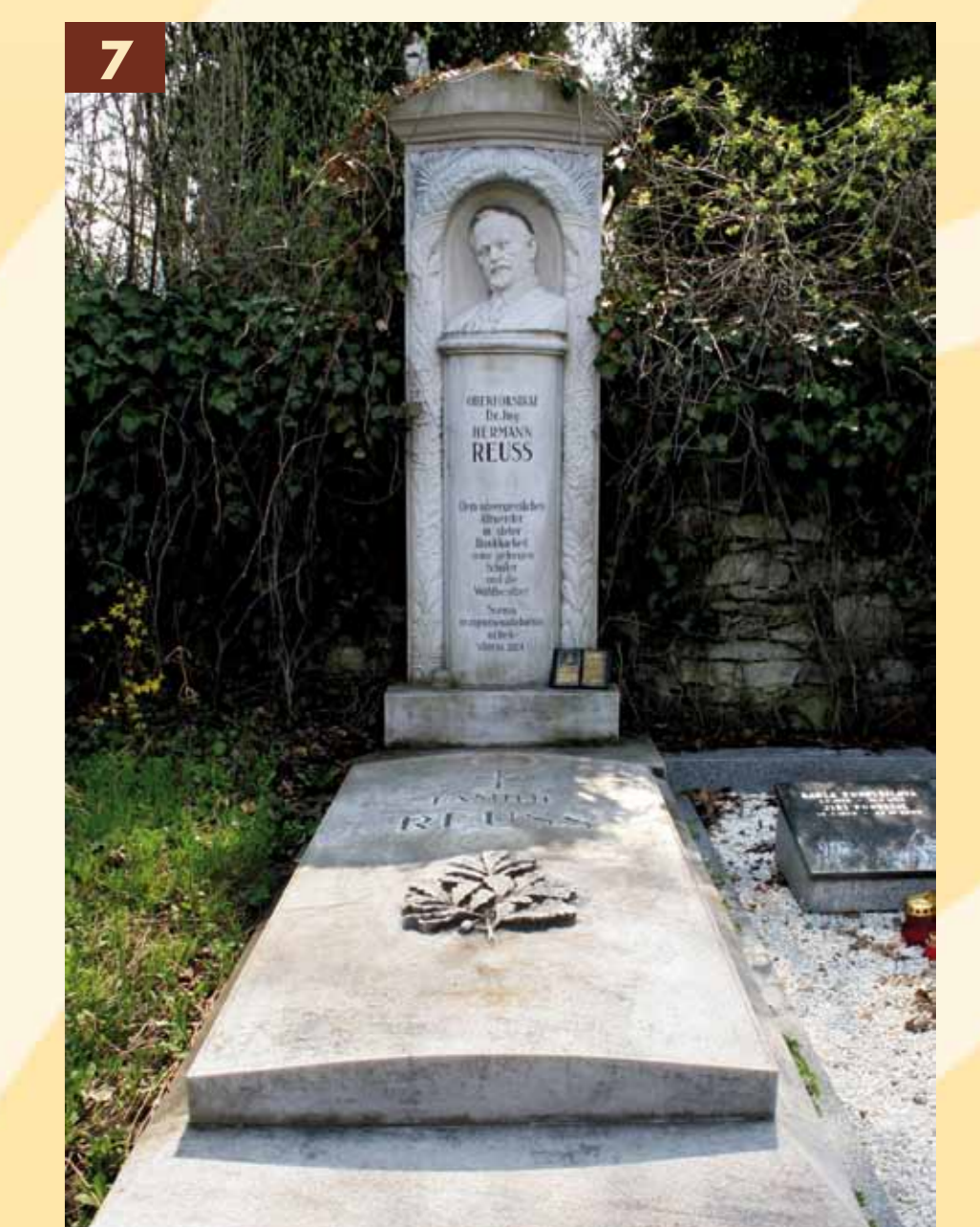
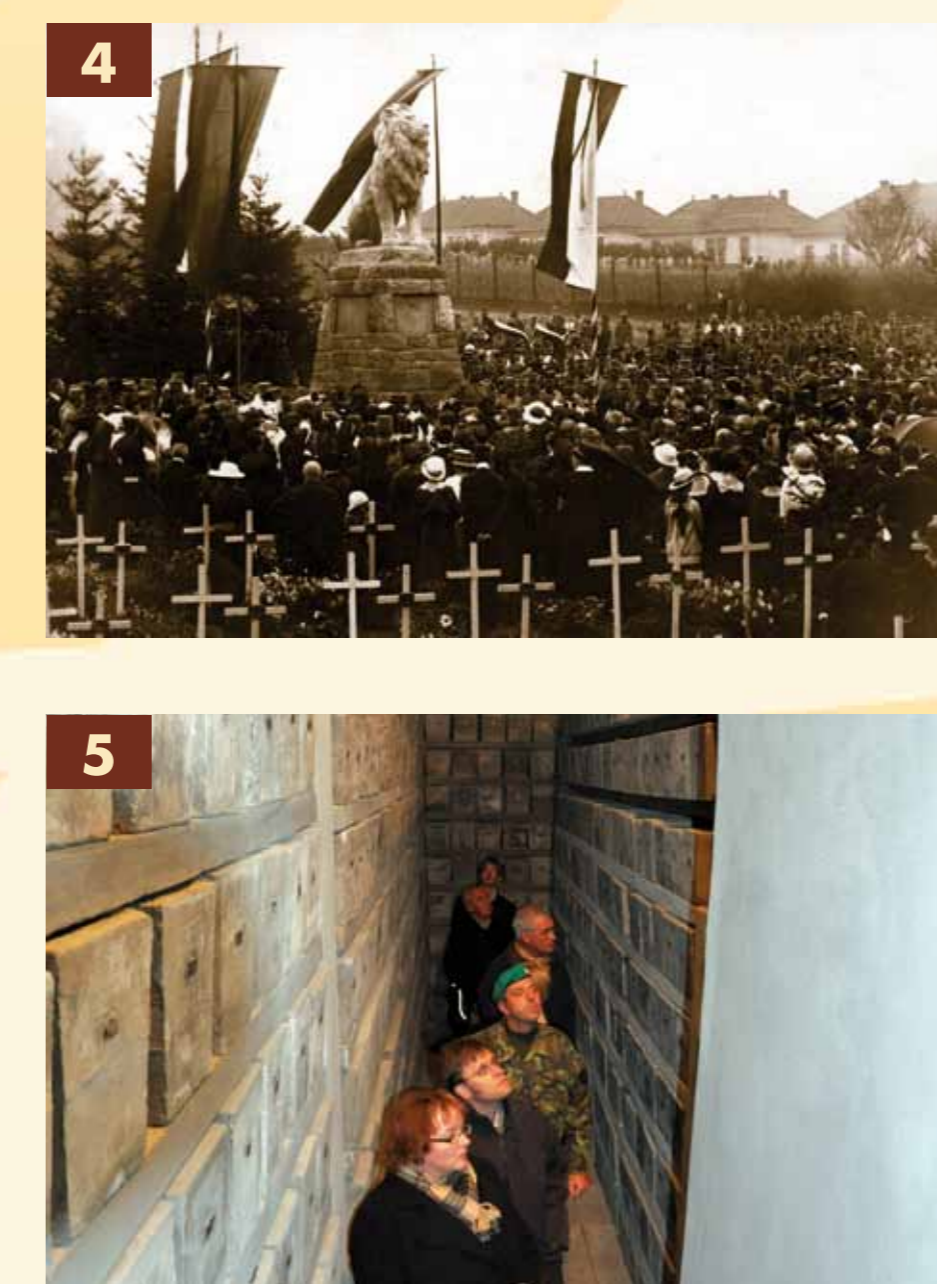
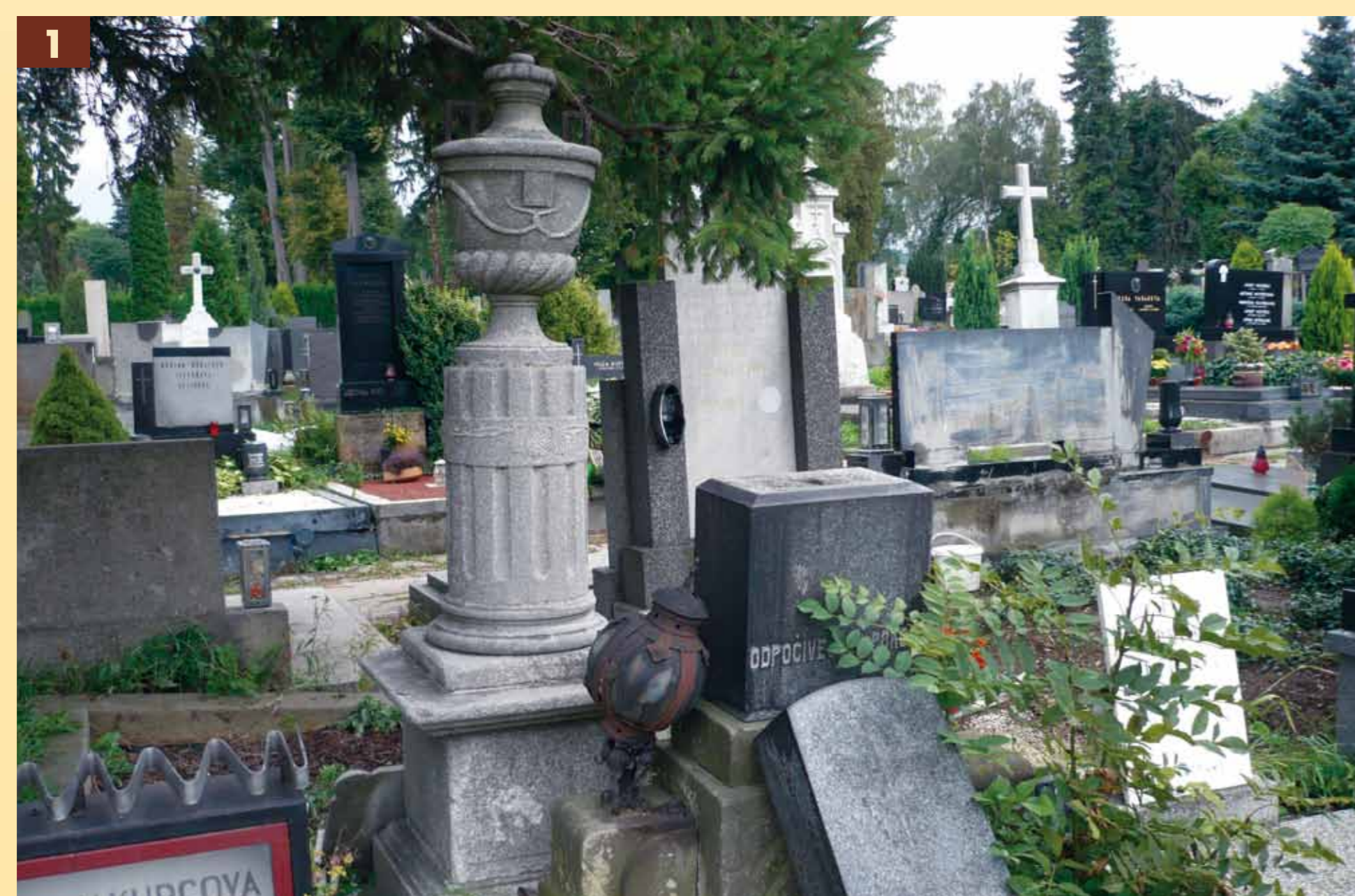
lem Konráda Spindlera a původně byla umístěna na dnešním Masarykově náměstí.

Obyvatelka hřbitova Josef H. A. Gallaš nám ve svých rukopisech zachoval příběh duševně nemocné Kláry Sládečkové, která na počátku 19. století patnáct let bydlela v kůlně na hranickém hřbitově: „U stěny měla svou postel a v ní stával její kolovrat, nad kterým měla duchovní i světské obrázky. Což ovšem ku podivu bylo, že v své chatrné postýlce nezmrzla. Každé noci, i v té nejtužší zimě, probudivši se o jedenaácté hodině ke kamennému kříži na hřbitově modliti se cho- dívala a hrobeček svého posledního dítěte navštívila.“

Nejstarší náhrobky Nepočítáme-li nečitelný ženský renesanční náhrobek, zazděný v ohradní zdi za hrobkou vlevo/42–43, pak nejstarší dochovaný náhrobek pochází z roku 1817 (vlevo/25), později byl ovšem ještě několikrát použit. Nejstarším pohřbeným, jehož jméno najdeme na náhrobku, je spisovatel Josef H. A. Gallaš (1756–1840), sou-

vislá řada náhrobků však začíná až koncem 19. století, kdy hřbitov dostal současnou podobu.

Umělecky cenné náhrobky K umělecky nejzajímavějším objektům patří náhrobky Františka Šromoty s postavou sedící ženy (1912, l/275–279), Josefa Janišky s mužem vta- hovaným do věčnosti (1923, vlevo/110), Karla Janoška se ženou vedoucí děti (1924, v/12–13) [6], Marie Scheidlové se sochou truchlící ženy u sloupu (1914, vpravo/67–68), Josefa H. A. Gallaše s bronzovou bustou (1946, vpravo/70), Hermanna Reusse s bustou (1931, vpravo/157) [7], rodiny Petschnerovy se sochou ženy s křížem a knihou (vpravo/196–198) či hrobka rodiny Kylarovy, Wlodyky a Vlasákovy s bustou (l/148–150).

The origins of the cemetery For centuries, the old parish church of St. John the Baptist (on the present Školní Square) and the surrounding cemetery were the last resting place for Hranice's inhabitants. With closing the church in the 18th century, burials could no longer be performed here. However, by the beginning of the 17th century, the majority of burials were taking place at the "new bone yard", which gradually turned into the present town cemetery [1]. In 1869, the present wall from limestone blocks was built around the cemetery.

Accompanying the casket For centuries, funeral processions accompanying the deceased started from the parish church, continued through the Farní, Černoťínská (today's Svatoplukova) Streets, followed by the Na Dlážce (On the Pavement; today's Komenského) Street named after paving, which was to help the funeral processions on their journey. At the crossing with the Krchovská (today's Hřbitovní) Street, the procession met with a statue of Our Lady of Sorrows from 1731, whose gaze accompanied the grieving up to the cemetery.

Military cemetery In 1914, a military cemetery was established behind the town cemetery for the victims of the First World War, meaning the soldiers who died in the Hranice emergency military hospital. On August 12, 1915 a memorial with a statue of a lion was unveiled here [4]. About 1,500 soldiers of many nationalities found their eternal rest here [5]. When in 1937 the military cemetery was annexed to the town cemetery, the remains of the soldiers and the statue of the lion were transferred to a newly built mausoleum. The impressive design of the mausoleum is the work of Major Ladislav Procházka; the building was remodeled from 2006–2007 [3].

Cemetery monuments The main cross of the cemetery (now only a fragment) was purchased in 1791, its creator František Gallaš (1723–1795) was later buried under the cross in compliance with his own wishes [2]. The old wooden cross in front of the entrance gate to the cemetery was replaced in 1889 with a stone one. By the funeral hall on the northern side there is a statue of St. John of Nepomuk from 1716, sculpted by Konrád Spindler, and originally standing on today's Masaryk Square.

Female inhabitant of the cemetery In his manuscripts, Josef H.A. Gallaš preserved a story of a mentally ill Klára Sládečková, who at the beginning of the 19th century lived for fifteen years in a shed at the Hranice cemetery: "By the wall she had a bed and next to it stood her spinning wheel, above which she had hung spiritual as well as secular pictures. Surprisingly enough she never froze to death. Every night, even in the most severe cold, she would wake up at eleven, go pray to the stone cross at the cemetery, and visit the grave of her last child."

The oldest tombstones Excluding an illegible Renaissance tombstone of a woman, which is walled-in the cemetery wall behind a tombstone on the left/42–43, then the oldest preserved tombstone dates back to 1817 (left/25), even though it was used several times later. The oldest buried individual whose name can be found on the tombstone is the writer Josef H. A. Gallaš (1756–1840). A continuous line of tombstones starts only at the end of the 19th century, when the cemetery acquired its present appearance.

Artistically valuable tombstones The most artistically valuable tombstones include the tombstones of František Šromota with a figure of a sitting woman (1912, l/275–279), of Josef Janiška with a man pulled into eternity (1923, left/110), Karel Janošek with a woman leading children (1924, v/12–13) [6], Marie Scheidlová with a statue of a woman grieving at a column (1914, right/67–68), Josef H. A. Gallaš with a Bronze bust (1946, right/70), Hermann Reuss with a bust (1931, right/157) [7], the Petschner family with a statue of a woman with a cross and a book (right/196–198), or the tombstone of the Kylar, Wlodek, and Vlasák family with a bust (l/148–150).

Text / Text: Jiří J. K. Nebeský
Foto / Photo: Milan Mráz [2] [6] [7], Karol Roder [1] [3], Petr Bakovský [5]
Sbírka / Collection: Milan Králík [4]
Grafika / Graphics: Jan Machovský, info@machovsky.cz, www.machovsky.cz

ZA KRÁSAMÍ MĚSTSKÉ PAMÁTKOVÉ ZÓNY HRANICE

